

Infrastrukturdepartementet
Rättssekretariatet
103 33 Stockholm

Remissyttrande rörande förslag på återkallelse tillsvidare av förarbevis för vattenskoter, I2021/02696

Sammanfattning

Regeringen har, genom Infrastrukturdepartementet, gett Transportstyrelsen möjlighet att yttra sig angående förslag till författningsändringar som ska möjliggöra att förarbevis för vattenskoter ska kunna återkallas i avvaktan på ett slutgiltigt avgörande av återkallelsefrågan. Detta genom ändringar i Lag (2021:626) om förarbevis för vattenskoter och förordning (2021:628) om förarbevis för vattenskoter.

Transportstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslagen till författningsändringar, men har följande synpunkter.

Transportstyrelsens synpunkter

Transportstyrelsen bedömer att det är rimligt att införa ett s.k. interimistiskt återkallande av förarbevis för vattenskoter i väntan på slutligt avgörande i form av lagakraftvunnen dom. Det innebär att föraren inte kan köra vidare i väntan på lagakraftvunnet avgörande, vilket kan dröja månader. Liknande reglering finns när det gäller körkort för bil.

För Transportstyrelsen kan ändringsförslaget få effekten att det krävs ökad beredskap för att omhänderta den nya formen av återkallelse, återkallelse tillsvidare, vilket är ärenden som ska prövas snarast efter att de inkommit efter att polisen eller Kustbevakningen meddelat att de omhändertagit ett förarbevis. Sannolikt kommer sådana ärenden i huvudsak att inkomma under sommarmånaderna. Det blir dessutom två typer av ärenden att hantera eftersom myndigheten även ska fatta beslut rörande slutlig återkallelse. Ärendena rörande återkallelse kommer inte att kunna beläggas med någon avgift.

Transportstyrelsen vill framföra ett antal specifika synpunkter på förslaget, enligt nedan.

Då brott begås under tiden det är tillåtet att köra med utbildningsbevis

Transportstyrelsen bedömer att det saknas möjligheter för tillsynsmyndigheter att kunna hindra fortsatt färd med vattenskoter, om brott som skulle ligga till grund för återkallelse av förarbevis, sker under den månad efter godkänd utbildning som föraren får framföra vattenskoter enbart med ett utbildningsbevis.

Enligt 6 § i lagen om förarbevis för vattenskoter får vattenskoter framföras utan förarbevis i en månads tid efter avslutad godkänd utbildning. Det finns dock i förslaget eller nuvarande lagstiftning inga möjligheter att ingripa mot sådant framförande om föraren begår ett brott som uppräknas i 7 §. Även om föraren tas på bar gärning av Polisen eller Kustbevakningen så finns det inga möjligheter att förhindra fortsatt färd så länge som förarbeviset ännu inte har utfärdats. Med hänsyn till de föreslagna reglerna om omhändertagande och återkallelse tills vidare kan det ifrågasättas om denna ordning är tillfredsställande.

Ett ytterligare problem med ovan nämnd bestämmelse i 6 § är att den inte tar hänsyn till om föraren redan har ett återkallat förarbevis. Det innebär att en person med återkallat förarbevis, inom spärrtiden (eller giltighetstiden), kan gå en ny utbildning och under en månads tid ha rätt att framföra vattenskoter lagligt. Detta kan inte anses vara förenligt med syftet att återkalla ett förarbevis och besluta om spärrtid. Om en person får sitt förarbevis återkallat i början av säsongen framstår det inte som osannolikt att denne väljer att gå en ny utbildning för att kunna använda sin vattenskoter under semesterperioden. Paragrafen bör därför enligt Transportstyrelsen föras med ett förbehåll som förtydligar att utbildningsintyg inte ger rätt att framföra vattenskoter om tidigare förarbevis har återkallats slutligen eller tills vidare.

11 § förslag till lag om ändring i lagen (2021:626) om förarbevis för vattenskoter

Transportstyrelsen anser inte att paragrafen logiskt hänger ihop med föregående paragrafer om återkallelse. Enligt författningskommentaren till 11 § krävs det en ansökan om att nytt förarbevis ska utfärdas efter återkallelse tills vidare. Ett sådant beslut om återkallelse ska dock föras med en giltighetstid. Ordet giltighetstid antyder att beslutet förlorar sin verkan efter denna tid har löpt ut. Detta bör innebära att när ett beslut om återkallelse inte längre är giltigt så bör innehavaren återfå förarbeviset automatiskt, vilket står i strid med vad som står i författningskommentaren.

Om giltighetstiden för ett beslut om återkallelse tills vidare endast anger när en person kan ansöka om ett nytt förarbevis så bör det på ett tydligare sätt anges i paragrafen.

Enligt författningskommentaren till 11 § finns det inget som hindrar att en person, vars förarbevis har blivit återkallat, ansöker om utfärdande av nytt förarbevis innan spärrtiden har löpt ut. Ansökan får dock inte prövas av Transportstyrelsen under denna tid. Då en spärrtid kan vara i upp till tre år innebär detta att myndigheten kan behöva ligga på en ansökan i tre år innan den ska prövas. Detta innebär en orimlig administrativ börda för myndigheten och framstår inte heller som förenligt med förvaltningslagens principer om snabb och effektiv handläggning. Transportstyrelsen anser att en ansökan som inges under spärrtiden ska kunna avvisas eller avslås. Detta kan till exempel uppnås genom att ordet ”prövas” i paragrafen byts ut mot ”beviljas”. Alternativt kan bestämmelsen kompletteras med en skrivning som anger en tidpunkt då en ansökan som tidigast kan göras, såsom i t.ex. 3 kap. 2 § körkortsförordningen.

En ansökan om förarbevis för vattenskoter bygger normalt på att sökanden har genomgått en godkänd utbildning. Det finns dock möjlighet att under en övergångsperiod erhålla förarbevis mot bakgrund av andra utbildningar och behörigheter för sjömän. Om en person har fått ett förarbevis med stöd av dessa övergångsregler och efter övergångsperioden får detta återkallat, så kan det ifrågasättas om Transportstyrelsen kommer att ha möjlighet att utfärda ett nytt förarbevis efter spärrtiden. Personen kommer då att vara tvungen att genomgå en godkänd utbildning. Om avsikten är att myndigheten ska kunna utfärda ett nytt förarbevis endast mot bakgrund av tidigare innehav av förarbevis så behöver detta ges uttryck i författning.

23 § förslag till lag om ändring i lagen (2021:626) om förarbevis för vattenskoter

I paragrafen regleras att polisman eller kustbevakningstjänsteman i vissa situationer ska ta om hand ett förarbevis vid kontroll enligt 21 §. Denna paragraf ger dock endast Kustbevakningen rätt att utföra kontroller. Det finns endast en upplysning om att polisman har vissa befogenheter enligt polislagen. Det framstår därmed som tveksamt om det kan hävdas att en polisman utför en kontroll enligt 21 §. Detta leder i sin tur till att Polisen inte omfattas av skyldigheten att ta om hand förarbevis enligt 23 §. Transportstyrelsen anser att denna brist kan avhjälpas genom att paragrafen formuleras på följande sätt. ”Vid en kontroll enligt 21 § *eller polislagen* (1984:387) ska ett förarbevis...”

Vidare undrar Transportstyrelsen om tillsynsmyndigheterna inte ska ta om hand ett förarbevis som vid kontroll påträffas efter att det har blivit

omhändertaget. Enligt förslaget ska det endast tas om hand efter återkallelse tills vidare eller slutlig återkallelse.

25 § förslag till lag om ändring i lagen (2021:626) om förarbevis för vattenskoter

Paragrafen reglerar vilka personuppgifter som får behandlas i förarbevisregistret. Enligt förslaget ska dessa inkludera sådana uppgifter som behövs för att hantera ärenden om återkallelse tills vidare och omhändertagande av förarbevis. Det är dock här oklart vad som avses med ordet omhändertagande. Avses endast det formella beslutet om omhändertagande enligt 22 a § eller avses även de fall då ett förarbevis tas om hand enligt 23 §? Då båda dessa handlingar skulle kunna benämnas som omhändertagande är det oklart vad avsikten med 25 § är. Transportstyrelsen ser att det kan finnas behov av att i registret också ange om ett förarbevis har tagits om hand liksom om det överlämnats till Transportstyrelsen enligt 22 b §. Annars kan det vara svårt för de båda tillsynsmyndigheterna att veta om så har skett och för Transportstyrelsen att veta om ett fysiskt utfärdat förarbevis finns kvar hos innehavaren eller inte. Då det endast nämns datum för omhändertagande i 6 § förordningen så bör det övervägas om även den bestämmelsen behöver förtydligas med anledning av ovanstående.

6 § förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:628) om förarbevis för vattenskoter

Transportstyrelsen anser att det är otydligt om förslaget innebär att datum för spärrtiden och giltighetstiden för tills vidare-beslut omfattas av den föreslagna lydelsen av p. 8. Vi bedömer att det kan finnas fördelar med att datum för spärrtid och giltighetstid får behandlas i registret.

Överträdelser som konsumeras av grövre brott

Enligt 7 § i lagen ska ett förarbevis för vattenskoter återkallas om innehavaren begår ett brott mot vissa sjöfartsspecifika regelverk. Vid grövre brott finns det dock en risk för att de uppräknade överträdelserna konsumeras av andra brott i brottsbalken (1962:700). Exempel på sådana brott kan vara vållande till annans död eller vållande till kroppsskada. Detta skulle kunna innebära att en återkallelse av förarbeviset inte kan ske i sådana fall som annars skulle motivera den längsta spärrtiden.

Om innebörden av begreppen omhändertagande och återkallelse

I 3 kap. 13 § KKL står ”Ett körkort gäller inte om ... 2. Det är återkallat eller omhändertaget enligt 5 kap...”

Transportstyrelsen föreslår, med beaktande av att det finns straffbestämmelser kopplade till återkallelse och omhändertagande av

förarbevis, att en liknande bestämmelse tas in i lagen om förarbevis för vattenskoter. Detta i syfte att förtydliga för den enskilde vad verkan av en återkallelse eller ett omhändertagande är, d.v.s. att man inte längre har rätt att köra vattenskoter. Ett sådant klagörande kan också vara behövligt för att betona skillnaderna mellan omhändertagande och ta om hand förarbevis.

Upphävande av beslut om återkallelse tills vidare

På s. 10 tredje stycket i promemorian anges att en återkallelse tills vidare ska snarast ska hävas t.ex. om brottsmisstankarna upphör. Det är emellertid oklart hur Transportstyrelsen ska få information om att misstanke om brott inte längre föreligger, att förundersökning lagts ner eller att det finns andra skäl för att häva beslutet om återkallelse tills vidare. 9 § i förordningen om polisens underrättelseskyldighet gäller ju "... om den registrerade gjort sig skyldig till ett brott...".

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jonas Bjelfvenstam. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog jurist Johan Stenborg, jurist Marie Öhmark och handläggare Olle Thelaus, den senare föredragande.

Jonas Bjelfvenstam
Generaldirektör